

Zbabělci

**Josef
Škvorecký**

ČESKÁ KNIŽNICE

Vydávají Nadační fond Česká knižnice, Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.,
a vydavatelství Host

www.kniznice.cz

Ústav pro českou literaturu
Akademie věd ČR

Akademie věd
České republiky

Strategie AV21

Špičkový výzkum ve veřejném zájmu

Publikace vznikla s podporou na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné
instituce 68378068 (ÚČL AV ČR, v. v. i.).

Při práci na publikaci byly využity zdroje výzkumné infrastruktury
Česká literární bibliografie (<http://clb.ucl.cas.cz>).

Ediční příprava a komentář Michael Špirit
Vědecká redakce †Mojmír Otruba (1998)

Editor © Michael Špirit, 2020
Commentary © Michael Špirit, 2020

Cover art © Libor Fára — dědicové, 2020
© Nadační fond Česká knižnice, 2020
© Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., 2020
© Nakladatelství LEDA, spol. s r. o., 2020
© Host — vydavatelství, s. r. o., 2020, 2022 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-0653-8 (PDF)

*Zdence, té holce,
kterou jsem potkal
v Praze*

Osoby a události líčené v této knize jsou naprosto smyšlené, a připomínají-li někomu osoby a události, které znal, jde o podobnost čistě náhodnou.

Každé dílo, jež trvá, je vytvořeno ze samé podstaty své doby; umělec je sám nevybudoval; je v něm vypsáno, co vytrpěli, milovali, o čem snili jeho druhové.

Romain Rolland

Spisovatelovým řemeslem je mluvit pravdu.

Ernest Hemingway

Pátek 4. V. 1945

Seděli jsme v Port Arthuru a Benno řekl:

„Tak revoluce se vodkládá na neurčito.“

„Jo,“ řekl jsem a strčil jsem si plátek do úst. „Z technickejch důvodů, ne?“ Bambusový plátek chutnal jako vždycky příjemně. Hrál jsem na tenora taky z toho důvodu, že se tak příjemně cugal. Nejenom z toho důvodu. Člověk při hraní pěkně slyšel to bzučení. Zaznívalo v lebce, hezky pevně a kulatě a ušlechtilo, a bylo to moc velké blaho, hrát na tenor. Tak taky z toho důvodu jsem na něj hrál.

Benno sundal klobouk a pověsil ho na věšák nad Helenu. Kufřík s trumpetou položil na stůl a vytáhl trumpetu.

„Áno, z technickejch důvodů,“ řekl. „Nemaj dost zbraní a odvahy a je tady eště moc Němců.“

„Vůbec je to blbost,“ řekl Fonda. „Ať je každej rád, že to doposavad de tak hladce.“

„Jenže vono to moc hladce nejde,“ řekl Benno.

„Jak to?“

Benno povytáhl obočí, nastrčil nátrubek do trumpetu a přimáčkl si ji na svoje habsburské pysky. Fonda na něj hleděl s pootevřenou hubou a čekal. Benno foukl do trumpetu a zahýbal písty. Vytáhl ještě víc obočí a neříkal nic. Chtěl Fondu napnout. Fonda byl vždycky hrozný prchlivec a všechno ho popudilo.

„Jak to,“ řekl naléhavě. „Co nejde hladce?“

Benno zatroubil rozložený akord a zaznělo to tvrdě a velmi jistě, takže ze mě spadla starost, jestli snad Benno v koncentráku neztratil tón. Neztratil ho. Rozhodně ne. Už z tohoto jednoho akordu bylo jasné, že ne.

„Včera se to mazalo v Chodově,“ řekl a vyšrouboval jeden píst.

„Co se mazalo?“

„Někdo se vožral a vystrčil vlajku a lidi šli vodzbrojovat Němce.“
Benno plivl na píst a strčil ho zpátky.

„A co se stalo?“ naléhal Fonda.

„Němci se prostě nedali vodzbrojit.“

„Přišel někdo vo hubu?“ zeptal se Harýk.

„Jo,“ řekl Benno lakonicky.

„Kolik?“

„Asi čtyry.“

„Jak to víš?“

„Fotr tam byl ráno se Šabatou.“

„A jak to tam vypadá?“

„Klid a všichni sou vosprchovaný.“

„Němci tam zůstali?“

„Jo.“

„Sakra,“ řekl Harýk. „A jaks to myslel prve?“

„Co?“

„S tím, že se revoluce vodkládá?“

„No, starej Weiss chtěl dnes provést převrat, kterej měli smluvenej s Chodovem a s Rohnicí, ale dyž to tam prasklo dřív, tak toho nechali.“

„A jak víš tohle, čeče,“ řekl Fonda.

„Taky vod fotra. Fotr je v nějakym národnim vejboru nebo v čem.“

„Nevěřte mu,“ řekla Helena. „On jenom šíří paniku. Beníku, běž si sednout a hraj!“

Benno sebral trumpetu a šel si sednout. Z výčepu se vyšoural starý Wintř a postavil před Helenu sklenici červené limonády.

„Haló,“ řekla Lucie od vedlejšího stolu. „Nemáte tam tu zelenou?“

„K službám,“ řekl Wintr a šinul se zvolna k výčepnímu stolu. Vzadu na hlavě měl tři zátylky a kalhoty mu pod zadnicí dělaly zvláštní vak. Připomínalo mně to toho slona nebo slonici, co jsem ho viděl jednou v cirkuse a co chodil vždycky kolem manéže a zadnice mu visela tak schlíple a vyprázdněně jako starému Wintrovi. Josef Wintrů stejně říkal, že jeho fotr má progresivní paralýzu, jenže on měl na něj vztek, protože fotr mu nechtěl dávat prachy a bručel, že se Josef jen fláká a nic nedělá. A i kdyby, nevím, že by progresivní paralýza působila nějak na kalhoty. Vůbec, byl to jenom takový nápad. Celkem pitomý nápad, co někdy člověka napadne v podvědomí. Poněvadž člověk je v jádře nemrava. Každý člověk. Jenom někdo navenek dělá, že není, a jiný ne. Dveře se otevřely a do Portíku vpadl Jindra Kotyk.

„Ahoj!“ řekl a šel si pro basu, kterou měl schovanou ve Wintrovic ložnici.

„Dost, že deš,“ řekl Fonda.

„Já sem dřív nemoh, u nás byla strašná sranda.“

„Kde?“

„U nás. Ve fabrice.“

„Co?“ řekl Harýk.

„Co?“

„Kde byla sranda?“

„U Mesršmitů. Ve fabrice.“

„Jindřišku, tys dnes eště pracoval?“ řekl Harýk.

„Ale ne —“

„Chlape, ty seš vůl,“ řekl Fonda.

„Ale no co mám dělat.“

„Blbnout jistě ne,“ řekl Harýk. „Prosim tě, co z toho máš, lízt eště teď do fabriky?“

Ve dveřích Wintrovic kuchyně se ukázala paní Wintrová s basou. To Jindrovi pomohlo, poněvadž už byl v trapné situaci.

„Děkuju,“ řekl a schoval se za basu. Začal dělat, že ji ladí, ačkoliv to bylo pitomé, protože každý věděl, že ji neladí. Jindra to ani neuměl. Hrál s náma jen z nouze, protože jsme jiného basistu nemohli sehnat; vlastně hlavně jsme nemohli sehnat basu, a když si ji Jindra koupil,

tak jsme byli rádi, že za náma aspoň někdo s tou basou při koncertě stojí. Mělo to tu nevýhodu, že jsme mu museli dovolit, aby na ni taky hrál, ale potichu. Jinak nám ji nechtěl půjčit. Udělali jsme mu teda aspoň křídou čárky pod struny, aby ty tóny, co vydával, nebyly tak úplně vedle, a Jindra se na ni časem naučil brnkat dost obstojně. Dokonce hrál taky v jednom songu hot sólo, ale to ho zachraňovala jenom verva, s kterou to sólo hrál. Bylo při něm slyšet hlavně pleskání strun o hmatník, jak s nima energicky škubal, a v tom pleskání jeho falešné tóny zanikly. Jindra byl na tohle sólo moc hrdý a říkal tomu Hammerův styl a my jsme ho při tom nechávali. Ono by ani nebylo bývalo dobře naštvat si ho nějak, protože jeho fotr měl obchod s textilem a vliv na radnici a u Němců, a ten jsme pro svoje koncerty potřebovali.

„Páni!“ řekl Harýk. „Hitler je po smrti a von de makat.“

„Ale no náhodou tyhle poslední dni to bylo ve fabrice zajímavý.“

„Prosím tě, co?“

Toho Jindra využil. Teď moh kecat a utopit v tom nepříjemný dojem. Podíval jsem se na něj a viděl jsem, jak točí kolíčkem u basy a dělá, že nic, že jen tak poslouchá a docela mimochodem vykládá:

„U Mesršmitů bylo vzbouření. Dělníci zastavili práci a chtěli mít přidáno.“

„Páni!“ řekl znova Harýk. „Hitler je po smrti, rajch hoří a mesršmitský dělníci nemaj jiný zájmy než dostat přidáno.“

„To ti řeknu. To byla recese. Ale největší recese byla, že to povstání ved Bartošík.“

„Kerej to je?“

„Toho neznáš? Herr Bartoschik z lónbyra.“

„Jo ten? To se ty blbci nechali víst vod takovýho kolaboranta?“

„Jo,“ řekl Jindra a odmíchl se. Přestal ladit a otevřel před sebou noty. Všichni jsme se na něj dívali. Řek to tak, že bylo vidět, že to není všechno. Počkal chvilku na to ticho, které se rozhostilo, a pak pokračoval.

„Nechali se vod něj víst. Ale jenom do kanclu k Fenikovi a tam je sebrali voba a zavřeli je do sklepa.“

„Páni!“ řekl Harýk. „Začínám mít úctu k dělnému lidu.“

„Tu srandu si nedovedete představit, jak se Bartošík tvářil, dyž ho zavírali.“

„Náhodou si jí dovedu představit, ponivač sem ho při podobným tragickým vomylu už zažil,“ řekl Benno.

„Kdy?“

„Dyž se dověděl, že mám jít z rasovejch důvodů do koncentráku.“

Zasmáli jsme se, a nejvíc Jindra. Ten měl nejvíc proč. Moh být rád, že mu ta jeho pilnost celkem dost hladce prošla. Ta ostuda, pracovat čtvrtého května devatenáct set čtyřicet pět v německé letecké továrně v Kostelci. Benno začal tiše pro sebe troubit sólo z Bob Catse a my jsme se taky obrátili ke svým partům. Benno býval dřív, než ho poslali do koncentráku, Bartošíkovým tajemníkem. Doved jsem si představit to překvapení. Opravdu. Když se pan Bartošík dozvěděl, že tak důvěrně zaměstnával polovičního Žida. A když si vzpomněl na všechna ta půldne, která se Benno s jeho svolením slil. Strčil jsem saxofon do úst a zabzučel jsem si naň začátek prvního chorusu Annie Laurie. Harýk u vedlejšího pultku rozložil taky Anii Laurii, jenže měl titul přepsán na Lucie. Annie Lucie. Starý Wintř se odlepil od výčepu a nesl na tácku zelenou limonádu. Přišoural se ke stolu u okna a postavil ji před Lucii. Lucie vzala pytlíček se stýblem, roztrhla ho a ponořila stýblo do limonády. Měla hezké opálené ruce a červené nehty na prstech. Pak se sklonila nad sklenicí a začala cucat. Seděla ve svých prima tenkých šatech se svými zlatými vlasy a cucala smaragdovou limonádu, do které jí svítilo zapadající slunce. Byla děsně hezká. Vzpomněl jsem si na Irenu. Co asi dělá. Ale bylo jasné, co asi dělá. Bylo jisté, co dělá. Zdeněk už dávno do fabriky nechodil, takže to bylo jasné, co dělá. Zezadu za mnou se ozval Benno a hrál svoje surové a překrásné velké předkoncentračnické sólo z Riverside Blues. Podíval jsem se z okna a za ním visela zešeřelá silueta zámku a obloha, celá rudá a oranžová, s mráčky a jassem a prvníma hvězdičkama nahoře, a okna zámku hořela. Šlechtici se asi radili. Jak vzít roha, asi. Bylo jich tam plno, sjeli se tam z celého rajchu a teď se to kolem nich stahovalo ze všech stran a oni seděli v těch svých oplyšovaných

pokojích jako v pasti. Zdálo se mi to dojemné. Kostelec byl úplně uprostřed Evropy, a tak se sem sjížděli a snad si mysleli, že se tu nějak zachrání nebo co. Byla mezi nima taky nějaká wirttemberská královna, kastelánovic Ema mně ji nedávno ukazovala, a ta byla docela hezká. Jenže neměl jsem o ni stejně zájem. Se zamilováním do ní to bylo asi jako se zamilováním do Durbinky a tak. Ledaže bych se jí moh zmocnit při revoluci. Ale neměl jsem chuť se někoho zmocňovat při revoluci. Vlastně jsem nikdy neměl moc chuť se někoho zmocňovat. To jen že ta wirttemberská královna byla hezká a já vždycky cítil sympatii k hezkým ženským. Jako každý. Každý k nim cítil sympatii. Nevěřil jsem moc na duševní krásu. Bylo to docela v pořádku, že lidi cítili sympatii k hezkým dívkám, protože to bylo tak od přírody, a byla blbost to zapírat. Příroda už byla prostě taková. Já aspoň jsem si byl docela jistý, že se ta wirttemberská královna líbila Fondovi taky, i když říkal, že ne a že je mu úplně lhostejná, protože ona byla opravdu velice moc hezká. Hezčí než Irena, musel jsem objektivně přiznat. Jenže Irenu jsem miloval a Fonda byl plný předsudků a konvencí a morálních skrupulí. Někdy aspoň. A k wirttemberské královně jsem cítil jen sympatii. Nic víc. Fonda u piana zaťukal na desku a řekl:

„Tak se naladte.“ Dal nám á a my jsme se naladili. Myslel jsem přitom pořád na wirttemberskou královnu. Jindru Fonda s laděním ani neobtěžoval, ale na ostatních si dal záležet. On měl absolutní sluch a byl s ním někdy děsně protivný. Venca se potil, jak ho Fonda nutil, a nutil ho tak, že si musel doladovač trombónu postrčit skoro o decimetr, až už mu to dál nešlo, ale Fondovi se to pořád nezdálo. Nakonec, když jsem mu řekl, že to není dobře možné, aby ten trombón ještě neladil, tvrdil Fonda radši, že je buď špatně vyrobený, anebo že se roztáh horkem, než aby připustil nějakou pochybnost ohledně svého absolutního sluchu. Nakonec jsme se ale přece sladili, ztichli jsme, Fonda čtyřikrát zaklepal na desku Wintrovic pianina a my jsme spustili, Lexa zakvílel ve velikých výškách na klarinet, Venca začal sestupovat basovou figurou do explodujících trombónových hloubek, já jsem si pohrával s kudrlinkama ve střední poloze a mezi námi všemi se protahoval Benno se svým drsným, sprostým, zalykavým

tónem jako z nebe. Začal jsem zas myslet na wirtemberskou královnu. A jak je to dobré, že jsou na světě hezké dívky, a že to snad vůbec není nespravedlivé. Přemýšlel jsem o tom, že to je wirtemberská královna a má rodokmen a předky a předsudky, jenom nemá království, a že by si například mě určitě nevzala, kdybych chtěl, ale pak mě napadlo, že by si mě třeba teď vzala, protože já jsem Čech a ona Němka a já mám možná větší šance na budoucnost než ona, i když nemám ani předky, ani předsudky, a pak jsem si uvědomil, že mám vlastně taky předky, vlastně asi zrovna tolik předků jako ona, a myslel jsem na monogenetickou a polygenetickou teorii, jak jsem o tom nedávno četl, a na pana nadlesního Baumana, který někde vyšťáral, že my jsme vlastně vedlejší větev rodu Smiřických ze Smiřic, a myslel jsem si, že to je třeba pravda, a že bych si teda moh třeba královnu wirtemberskou vzít, ale pak mi napadlo, že by bylo lepší vzít si nějakou anglickou lady, teď když bude po válce a když pocházím z takového rodu, a pak jsem si uvědomil, že to je možná omyl a že vlastně miluju Irenu, a zas se mi to nezdálo tak jisté, že ji miluju, ani to, že by bylo tak skvělé si ji vzít, a že by bylo třeba mnohem skvělejší vzít si tu anglickou lady, a přitom jsme pořád hráli a já myslel na to všechno. Vůbec jsem nemyslel, že asi bude revoluce a že zažijem frontu. Ale pak, když jsem přišel ke svému sólu, řekl jsem si já vůl a mám jenom Irenu a miluju jenom Irenu a Irena je lepší než všechny ostatní holky a Irena je důležitější než všechno, a zdálo se mi, že nějak hrdinně umřu a Ireně to bude imponovat, a že by bylo fajn hrdinně umřít, ale tak, aby to Irena věděla, a byl jsem si úplně jist, že Irenu miluju, protože to bylo velké blaho, být si tímhle úplně jist. Když jsme skončili, řekl Benno:

„Chlapi, tohle mně přece jenom v Šlausenu scházelo, to je fakt.“

„To věřím,“ řekl Fonda. „Ale v nástupu na sólo ses zpozdil vo půl taktu.“

„Nekecej,“ řekl Benno.

„Fakt. Takhle to má bejt: tádlládada-táá,“ zazpíval Fonda, mával přitom prstem, dupal nohou a hýbal kudrnatou hlavičkou na dlouhém krku. Byl neomylný. Jeho zpěv byl přesný a zněl autoritativně.

„Jo?“ řekl Benno a zpokorněl. Pak nasadil trubku k puse, zahrál svůj nástup a podíval se na Fondu.

„Ne,“ řekl Fonda a zase mu to předzpíval. Benno to poslušně zahrál znova. Teď to bylo dobře. Čekal jsem, že proti mně bude mít Fonda taky námitky, ale neměl.

„Dáme si to ještě znova,“ řekl jenom, počkal na ticho, zaklepal a začali jsme znovu. Tehda jsme si ještě většinou netroufli na improvizaci a vykoukávali jsme většinu fláků z not. Ale orchestr jsme měli prima. Rozhodně lepší než kdo jiný široko daleko. Docela prima bobcrosbyovský dixieland jsme měli, jenom basa nám hrála blbě. Ale našťestí zas hrála potichu, a tak to tolik nevadilo. Já uměl svůj part nazpaměť. Zavřel jsem oči a pohrával jsem si s klapkami saxofonu. Chtělo se mi zas začít snít, jako vždycky, protože snění jsem měl v povaze od nepaměti. Přesně řečeno, asi od kvarty. Tenkrát jsem se zamiloval do Judy Garlandové a tenkrát to začalo. To myšlení na sebe a na ni, a hlavně na sebe, co by bylo, kdyby, a obyčejně to bylo tak pěkné myšlení, že mi skoro stačilo. Docela jsem si někdy byl vědom, že je lepší myslet na to než být v tom, aspoň po mnoha stránkách. A tak jsem začal zase snít. Bylo to hrozně příjemné, hrát na saxofon, když člověk měl už song, který se hrál, v krvi a snil přitom se zavřenýma očima. V lebce mi znělo synkopické bzučení a myslel jsem na Irenu, vlastně na sebe, jak ji miluju a jak by to bylo, být s ní, a zas to bylo takhle lepší než být s ní doopravdy a nevědět o čem mluvit a tak. Takhle jsem nemusel vůbec mluvit, anebo jen něco říct a pak si to nechat vyznět v myšlenkách a ve fantazii a nemyslet ani na nic určitého, jen tak vůbec na Irenu. Měla být revoluce a bylo to příjemné taky na to myslet. A mít napsanou závěť, jako já jsem měl. Že jsem v životě nikoho nemiloval, jenom Irenu, a že nechci na světě nic, jenom to, aby teď, když čte tyto řádky, věděla, že všechno, co jsem dělal a žil, mělo význam jen proto, že jsem si to všechno nějak spojoval s ní, že jsem žil a umřel jen pro ni a že jsem ji miloval. Hlavně ten minulý čas byl dobrý. Ale i to všechno. I to „tyto řádky“, i to, že jsem „v životě nikoho nemiloval“ a že „nechci na světě nic“. Takováhle slova, svět, život a tak, zněla moc prima.

Měla efekt. A když jsem to vzal poctivě, bylo dobré i to, že jsem Irenu miloval a že ona chodila se Zdeňkem, i to, že bylo lepší, že jsem mohl jen snít a psát milostné testamenty. A i to by bylo dobré, kdybych s ní doopravdy chodil. Všechno bylo dobré. Úplně všechno. Vlastně nebylo nic špatné na světě.

„Benno,“ řekl Lexa, když jsme skončili. „Tys v koncentráku přehrával, příznej se. Máš blues jak Armstrong.“

„To ty štěnice. Byl sem z nich nešťastnej,“ řekl Benno.

„Fakt? Byly tam?“

„No ne, čče. Moře.“

„Však Beník z nich má strach i teď,“ řekla Helena.

„Já z nich mám úplně panickou hrůzu.“

„Paňickou?“ řekl Lexa.

Helena vytáhla obočí a dělala, že neslyší. Řekla:

„Každý večír prohrabe celou postel a přes noc si nechá svítit světlo.“

„Proč?“ řekl jsem.

„Štěnice se světla boje,“ řekl Benno.

„Vážně?“

„No. Na ně stačí tenhle jednoduchej trik. Dokud svítí světlo, tak nevylezou. Voni sou blbý.“

„To teda sou,“ řekl Lexa.

„Jenže v lágru sme nemohli svítit, a to bylo strašný. Na někoho nelezly, ale já byl ráno dycky úplně sežranej.“

„Však na tobě měly co cucat,“ řekl Lexa. Benno neřekl nic. Harýk řekl:

„Ale nějak tam ztloust, Beníku.“

„Von měl protekci u lágrfýry, vid’?“ řekl Lexa.

„Jo,“ řekl Benno. „Musel sem mu dycky ráno pucovat boty a večer mu je zouvat.“

„Fakt?“

„Fakt. Páni, to bylo jak za Švejka.“

„Jak?“

„No já mu dycky musel nastavit prdel —“

„Beníku!“ řekla Helena.

„Co?“

„Víš, že nemáš bejt sprostěj.“

„Ale, Helenko, dyť —“

„Ne, nemáš bejt sprostěj. Jestli řekneš ještě jedno sprostý slovo, tak odejdu.“

„Ale prdel přeci není tak sprostý slovo.“

„Já du,“ řekla Helena a vstala. Benno vyskočil a hnál se za ní. Kýval se ze strany na stranu, jak byl tlustý a rozsedělý, a měl bílou košili přilepenou na zádech.

„Ale, brouku,“ řekl.

„Ne. Řekla sem ti, že nemáš říkat sprostý slova, a tys je zase řek.“

„Ale notak, brouku!“

„Ne. Sbohem.“

Dívali jsme se na tu scénu všichni se zájmem a já jsem přestal se sněním. Benno byl úplně v Helenině moci. Byl pod pantoflem. Úplně klasicky. Nemoh jsem to pochopit. Byl vůči ní úplně groggy. Klusal za ní a faldy pod přilepenou košilí na zádech se mu třáslly.

„Tak brouku!“ úpěl hlasem, který byl plný strachu. Doběhl k ní a chytil ji za ruku.

„Nech mě,“ řekla.

„Ale, brouku! Kam chceš jít?“

„Domu.“

„A proč?“

„Protožeš řek sprostý slovo.“

„Dyť sem nic neřek!“

„Řek. Nezapírej.“

„Ale to přece nic není.“

„Ne. Já jsem ti to zakázala a ty víš, že já si to nepřeju.“

„Notak, brouku!“

„Pusť mě!“

„Tak se nezlob.“

„Pusť mě!“

„Helenko, prosím tě, nezlob se!“

„Pusť mě, ti říkám!“

„Notak, brouku! Prosimtě! Zůstaň tady.“

Helena sebou přestala škubat. Bylo na ní vidět, jak s ním vorá. Měl měkké srdce, jaké mívají tloušťtíci, jak se říká. Nevím, jestli je to pravda, ale on ho měl zatraceně měkké. Helena udělala trucovitý obličej a řekla:

„Vodpros!“

„Helenko, prosím tě, vodpusť mi to,“ zadrmlol rychle a tiše. Všichni jsme s hrozným zájmem poslouchali.

„Řekni, že už nikdy neřekneš žádný sprostý slovo.“

„Už nikdy neřeknu sprostý slovo.“

„Žádný.“

„Žádný sprostý slovo.“

„Ne, celý!“

„Co?“

„Celý to řekni.“

„Znova?“

„Jo.“

„Ale, brouku —“

„Beníku!“

„Ale, brouku —“

„Tak řekneš to, nebo ne?“

„Ale, brouku, dyť už sem to řek!“

„Řekneš to, nebo to neřekneš?“

Jak moh být tak blbý, jsem nechápal. Ne vůbec, to ne, ale jen do ní.

„Už nikdy neřeknu žádný sprostý slovo.“

„A vodpros.“

„Helenko, prosím tě, vodpusť mi to a já už nikdy neřeknu žádný sprostý slovo,“ řekl rychle a tiše, aby to už měl za sebou. Byl zdrcen.

„Tak, a teď di a pěkně hraj,“ řekla Helena a sedla si. Obrátil se a poslušně dusal ke svému pultku. Dělalí jsme, že nic. Sebral jsem saxofon se stojánku a pověsil jsem ho na sebe.

„Tak jedem. Co si dáme teď?“ řekl jsem.

„Počkej,“ řekl Fonda. „Jak to bylo s tím zouváním?“

„No. Jak to bylo, Benno?“ řekl Lexa.

Benno sebral trumpetu a řekl:

„Prostě dycky sem musel nastavit zadnici a vzít jeho hnátu mezi nohy a von se mně druhou nohou vopřel vo zadnici, až sem mu stáh holínku.“

„Jo tak,“ řekl Lexa. „Tak to znám.“

„Tak hrajem, chlapi. Ať něco vodehrajem,“ řekl jsem znova.

„O. K.,“ řekl Fonda. „Dejte si tam Bob Catse.“

Ozvalo se šustění not, jak kluci hledali Bob Catse. Našel jsem ho hned, a když jsem se narovnal na židli, abych se na to pohodlně usadil, zahlédl jsem Lucii, jak dělá šauy na Harýka. Měla pěkné oči. Zelená limonáda před ní pořád smaragdově svítila, za ní venku bylo teď krvavo a okna v zámku zářila. Celá řada v prvním poschodí, tam, co byl piccolominský sál, a pak asi dvě nebo tři ve druhém. Šlechtici možná balili. Zrovna nad špičatou zámeckou věží blikala hvězdička. Fonda čtyřikrát zaklepal, Brynych spustil bubnové sólo, čekali jsme, až skončí, a pak jsme zabrali. Venca nádherným chraplavým glissandem zdola nahoru a Lexa srdcervoucím zakvíváním. Povedlo se nám to. Zahlédl jsem, jak se po Fondově tváři rozlil úsměv. Pak jsem začal zas myslet na Benna. Bylo to divné, věděl jsem, že tohle je věc, kterou nechápu a nepochopím. Nechat se tak svázat a tak zblbnout, tak ztratit vládu nad sebou. Já jsem nad sebou neztratil vládu nikdy. Nikdy jsem se nedovedl ani navztekát k nepříčetnosti, ani ztratit vědomí láskou. Když jsem nějakou dívku objímal a blekotat přitom, tak jsem to musel dělat, že blekotám blahem a vzrušením a tak. Protože bych byl mohl mluvit docela souvisle, jenže to by ji možná naštvalo, a tak jsem vždycky vzrušeně blekotal blbosti. Musel jsem dělat, že jsem celý bez sebe a že mi to vzalo řeč, a měl jsem přitom trapný pocit, že mi to prokoukne a že mě shodí, ale neprokoukla to nikdy žádná. Žádalo se to. Asi blekotali v těch situacích všichni, takže to dívkám nebylo divné. Jenže bylo divné si představit, že by všichni blekotali doopravdy. Bůhví. Rozhodně na to nikdy žádná nepřišla. Asi byli kluci opravdu chytřejší než holky. Najednou mi napadlo, že bych měl myslet na Irenu, když ji miluju. Tak jsem na ni začal myslet.

Ze začátku mi to nešlo. Snažil jsem se si ji představit, a nešlo mi to, tak jsem si vzpomněl, jak jsem jí nedávno v lázních viděl za řadra, a už mi to šlo. Myslel jsem, že by bylo dobré s ní spát a že Zdeněk s ní spí, a začal jsem příjemně žárlit a bylo to dobré. Přišlo na mě tenorové sólo a já se začal zalykat ve středních polohách, jak je to na tenoru nejlepší, a zapomněl jsem na Irenu, jenom jsem si tak jí byl vědom, a hrál jsem svoje velké sólo z Bob Catse. Svoje velké dobré sólo a bylo mi dobře. Ani mi nevadilo, že bude asi revoluce a že by to nebylo dobré, být doopravdy zraněn nebo zabit, spíš mi bylo příjemné jen myslet na to s tou závětí a hrdinstvím a na to všechno. Když jsem skončil sólo, pozvedl jsem zrak a všiml jsem si starého Wintra, sedícího za nálevním pultem a čumícího podlitýma očima do neurčita. Měl ty oči tupé a na vodě plovavé a snil, asi snil, možná jako já, jenomže ne o Ireně, ale asi o nádražní restauraci, co si ji chtěl už od dětství najmout, jak se nám svěřoval, nebo o velkém hotelu se čtyřma číšníkama nebo možná jen o prima skotské whisky, a kdyby ji tak mohl sehnat a prodávat nám ji. Sám nepil, snad z perverzity nebo z čeho, nebo možná měl opravdu paralýzu. Holá lebka mu světélkovala za pultem a mosazné pípy se leskly. Krvavá záře za oknem temněla a hvězdy se začaly blýskat. Bob Catse jsme dohráli z paměti a za úplného šera.

„Heleno, rozsviť tam,“ řekl Fonda, když jsme skončili. Helena natáhla ruku nad hlavu, chvíli šmátrala po stěně, pak našla vypínač a rozsvítila. Žárovka u stropu začala fungovat a její efekt nás překvapil. Najednou bylo všechno jasně vidět. Všim jsem si Luciiných úst, jak jsou červená v elektrickém světle, a tmy, která narostla za okny. Harýk začal brnkat nějakou rytmickou a sentimentální improvizací na kytaru a zašklebil se na Lucii. Listoval jsem v partech.

„Páni,“ řekl Harýk. „Dnes jsem viděl Uippelta z Mesršmitky, jak někam prchal na kole.“

„A co jeho milostpani?“ řekl Venca.

„Nevim. Prchal sám.“

„Vůbec je divný, že tady zůstal tak dlouho, dyž ho tu každěj zná a ví, jaká je to svině,“ řekl Lexa.

„Čeče, měls ho shodit s kola a zajmout,“ řekl Fonda.

„Seš dobrej. A von vytáhne revolver a umrtví mě, ne?“

„Jo, brachu, sme v revoluci,“ řekl Lexa. Zezadu se ozval Benno:

„Ta byla vodložená na neurčito.“

„Chlapi, myslíte, že něco bude?“ zeptal se Fonda.

„No samo,“ Lexa mluvil zasvěceně, protože jeho otce Němci popravili. Od té doby vždycky věděl víc než my. Ale v téhle věci jsem věděl víc já než on.

„Nebude,“ řekl Benno. „Copak si myslíš, že se kostelecký páni na něco zmůžou?“

„No — počkej.“

„To bych se teda nedočkal. Každěj je podělanej strachy. Revoluce bude prostě vodložená na neurčito.“

Podíval jsem se na Helenu, ale neříkala nic. Četla si něco v novinách. Řekl jsem:

„Ne, páni. Uvidíte, že něco bude.“

„A pan policejní velitel Řimbálník to povede, ne?“

„Ten ne. Ale uvidíte.“

„Čeče, ty mluviš, jako dybys byl v něčem spiknutej,“ řekl Harýk. Zasmál jsem se. Měl jsem radost, že kluci nevědí, na čem jsou. Nevěřili mi, protože sami v ničem nebyli, ale nebyli si jistí, jestli v něčem nejsem já. Já jsem nebyl v ničem úplně, ale v něčem jsem zas trochu přece byl. O něčem jsem věděl, ale nevěděl jsem dobře o čem. Věděl jsem to od Přemy, a neměl jsem to říkat.

„Chlape, nebuď tajemnej,“ řekl Benno a mně se nechtělo být tajemný, protože to byla blbost. I když kluci nevěděli nic, tolik zas věděli, že to, v čem já můžu být, nemůže být nic tak moc grandiózního a závratného. Tak jsem se jen docela málo polechtal rolí znalce tajemství, a pak jsem to řek, co jsem věděl. Řekl mi to Přema a tomu to řek Perlík a ten byl před měsícem zavřený od gestapa. Ten asi něco věděl. Ale určitě nevěděl moc. On moc nevěděl asi nikdo. Ono to vůbec všechno asi byla improvizace. Ale to mně bylo jedno a byl jsem rád, že to můžu říct a že to bude vypadat zajímavě, a že když z toho nakonec třeba nic nebude, kluci na to stejně zapomenou.

„Ba ne, chlapi,“ řekl jsem. „Ale vim, že má něco začnout, až přestane vysílat Praha.“

„Vodkuď to víš?“

Pokrčil jsem rameny.

„Vim to.“

„Tak neblbni. Vodkuď to víš?“

„Podívejte, já to nemůžu říct, ale počkejte a uvidíte.“

„Páni, vy vážně myslíte, že něco bude?“ řekl Fonda.

„A jak si to představuješ?“

„Dyť je to blbost. Němci sou už stejně na hromadě.“

Zasmál jsem se. Mluvil mi z duše, ale bylo nutné se zasmát, protože by to teď nešlo, souhlasit s ním. Teď jsem v něčem byl a musel jsem chtít, aby něco bylo. A já taky proti tomu nebyl. Byly v tom ty různé možnosti ohledně Ireny. Hrdinství. A Zdeněk by moh padnout, napadlo mě. Ano. Ten by moh padnout. To by bylo lepší, než kdybych pad já, ačkoliv i v tom něco bylo. Ale to jsem nemyslel vážně. Teď ne, protože teď jsem nesnil. Otevřela se mi nová perspektiva, že bych se moh Zdeňka takhle efektně zbavit. Kdyby pad, to bych milerád chodil s Irenou na jeho hrob. To bych docela ušlechtilě byl k Ireně jemný a pozorný, abych se nedotk její bolavé struny. Docela nezištně bych s ní chodil na jeho hrob. Kdyby bylo po Zdeňkovi, byl bych docela nezištný. A tak jsem proti revoluci nebyl. Ale tohle byl taky jediný důvod, který se mi zdál dobrý, aby byla revoluce. Jinak samozřejmě jsem souhlasil s Fondou. Nechtělo se mi bojovat z nějakých vlasteneckých nebo strategických důvodů. Němci už byli stejně nahraní, takže to nemělo smysl. Chtěl jsem do toho jít jen kvůli Ireně. Abych se před ní vytáhl. Kvůli tomu. A proto jsem se zasmál, když Fonda řekl, že Němci jsou už na hromadě, jako kdyby nebyli.

„No řekni, čeče — má to smysl?“ naléhal Fonda.

„V tomhle můžou bejt různý názory. Já sem jenom řek, co vim,“ povídal jsem.

„V každým případě to bude recese,“ řekl Harýk a zase se zašklebil na Lucii. Lucie seděla s lokty na stole a se stýblem v puse a cucala

limonádu. Když se na ni Harýk zašklebil, přivřela oči. Byli na sebe, pane, naladění. Draždilo mě to.

„Recese to bude. Až náš fotr zavře kšeft a potáhne s flintou na Němce,“ řekl Benno.

„A až bude starej Čemelík komandovat útok na gymnázium,“ řekl Harýk.

„Už si váš fotr vyčistil uniformu?“ zeptal se Lexa.

„Se ví,“ řekl Fonda. „A má jí prožranou vod molů.“

„Kde?“

„Na prdeli,“ řekl Lexa.

„Lexo!“ zamečel Harýk tak, jako mluvila Helena.

„Co?“

„Víš, že nemáš bejt sprostěj.“

„Ale, brouku —“

„Ne, kluci! Ticho! Kluci, neblbněte!“ vykřikla Helena.

„Vodpros!“ pokračoval Harýk.

„Helenkoprosimtěvodpusťmito,“ zadrmlil Lexa a Helena do toho křičela:

„Kluci, neblbněte! Nebo pudu domu!“

„Ale, brouku,“ řekl Lexa. Helena vstala, otočila se a otevřela dveře. Pak beze slova vypadla ven. Za mnou se ozval rámus, jak někdo převrh pultek, a pak Bennův hlas:

„Heleno! Počkej! Kam deš?“ Benno do mě zezadu vrazil, jak už zas svým kolíbatým krokem pádil ke dveřím. V černu chodby zasvítla jeho bílá košile a pak zmizel za Helenou.

„Tak, teď to tu máme doopravdy,“ řekl Lexa a zasmál se.

„Páni, Benno je blbec,“ řekl Harýk.

„To je. A ta káča ho tak šíleně využívá.“

„Dyby aspoň za něco stála.“

„Vona je blbá,“ řekl Lexa.

„No copak,“ řekl Fonda. „Vona takhle je docela dobrá.“

„Páni!“ řekl Harýk.

„No fakt. Ksicht má docela dobrej.“

„Ale lepší má prdel,“ řekl Harýk.

„Harýku! Pamatuj, že je tu Lucie,“ řekl Lexa.

Podíval jsem se na Lucii.

„Já sem na to zvyklá,“ řekla.

„Tomu říkám výkon, zvyknout si na takovýho sprostáka,“ řekl Lexa.

„Ty můžeš mluvit,“ řekl Harýk. Kluci takhle mluvili vždycky. Nemysleli to nikdy vážně, jenže vždycky mysleli, že to je moc vtipné, a možná že to bylo vtipné. Ve skutečnosti, myslím. V knížkách a románech se vtipnost a duchaplnost vyrábí, ale ve skutečnosti tak moc vtipné není nic. Spíš je vždycky za vším nějaké dráždění nebo tak, jako se dráždí kluci s holkama mluvením, ale i kluci mezi sebou. Nevím, jestli taky holky mezi sebou, ale kluci ano. Protože kdyby se nešlo mluvením aspoň dráždit, tak by nakonec ani nebylo o čem mluvit, když se zrovna nic zvláštního neděje, jako třeba na tancovačkách, a člověk nemusí mluvit z vitálních důvodů. Tam by přece nemělo smysl mluvit o těch blbostech, co se tam o nich mluví, kdyby nebylo toho dráždění. Mezi klukama a holkama to je jasné. Tam je mluvení asi tolik co očuchávání u psů, a to je úplná pravda, žádné sprostáctví nebo přehánění. Já to vím a myslím, že to ví každý, jenže si to každý nepřipouští, ale já to vím a připouštím si to. Všechno mluvení a namáhavé vtipkování dělají kluci jen proto, aby nakonec mohli holku líbnout někde v průjezdě. Je to pravda, aspoň pokud se týče mluvení kluků s holkama. A je to určité pravda, pokud kluci mluvějí mezi sebou před holkama. Když jsou sami, tak to možná není vždycky tak, jenomže zase kluci obyčejně mluvějí o holkách, když jsou sami, takže i pak je to vlastně pravda. A tak je to asi s vtipným mluvením vůbec.

Potom se Benno objevil ve dveřích s Helenou, byl zase takový schlíplý jako prve a Helena si uraženě sedla.

„Chlapi, dnes to zavřem dřív, já musím domu,“ řekl.

„Pročpak?“ řekl Lexa.

„Musím se koupat a tak.“

„To poprvé, cos přišel z koncentráku, že?“

„No né. Znáte Beníka, ne,“ řekl Fonda.

„Drž hubu. Dáme si eště Riverside a já du domu.“

„Tak neblbni.“

„Já musím.“

„Ale tak nebuď uraženej, prosím tě.“

„Sakra, já nejsem, ale musím domu.“

„Nechte ho. Já taky pudu dřív domu,“ řekl jsem.

„Jak to? Copak Helena má vliv taky na tebe?“ uvtípnul se Lexa.

„Helena né, ale Irena,“ řekl Harýk.

„Oukej,“ řekl jsem. „Tak jedem, ne?“ Byl jsem klidný a nebylo mně nepříjemné, že to Harýk řekl, protože mně vůbec nebylo nepříjemné, že to kluci věděli. Vytrénoval jsem se tak, že mi nebylo vůbec nic ohledně Ireny nepříjemné. Miloval jsem ji. Fonda zaklepal na piano a řekl:

„Tak, Riverside. A Venco, ať zas nezvoráš nástupy.“

„Neboj,“ řekl Venca a vylil si z trombónu sliny. Podíval jsem se do korpusu svého saxofonu a uviděl jsem malou hladinku, jak se leskla v jeho ohbí. Byl jsem vždycky rád, když jsem měl v korpusu hodně mokro. Vyléval jsem to s rozkoší tím větší, čím toho tam bylo víc.

„Redy?“ zeptal se Fonda.

„Jo,“ řekl Benno.

Fonda pomalu zaklepal a žestíky spustily úvod k Riverside bluesu. Starý Wintr klímal za pultem a z pípy odkapávaly bílé kapky do nastaveného púllitru. Helena se nudila nad novinama, ji muzika nudila, jenom jí dělalo dobře být manželkou nejskvělejšího trumpetisty našeho kraje, a proto to snášela. U dveří stál nějaký starý chlap s púllitrem piva a zíral na nás. Čet jsem mu myšlenky. Určitě to, co jsme vyluzovali, nepovažoval za hudbu. Jemu z očí zrovna koukaly baskřídlovky a hubu měl, jako kdyby s ní troubil do heligónu. Byl už nadosmrti beznadějně zkažen. Ale zato nebyla zkažena Lucie, která seděla nad zbytkem limonády a pod sukní jí svítila opálená noha přehozená přes koleno druhé nohy, a já si přitom vzpomněl na nejgrandióznější vtíp, jaký jsem v životě udělal, když jsem jí jednou v petřínském bludišti řekl, aby mě líbla, že to bude jako tisíc polibků najednou, a začal jsem trochu litovat, že jsem ji pustil k vodě,

ale hned jsem si uvědomil, že ne já ji, ale ona mě pustila k vodě, ale všechno nebylo ještě ztracené, to rozhodně ne, a dostal jsem výčitky svědomí, že nemyslím na Irenu, tak jsem začal myslet na Irenu a připojil jsem se k nářku ostatních a zahráli jsme Riverside jako nikdy v životě. Jako už asi dvacetkrát jako nikdy v životě. Když jsme dohráli, Helena vstala a řekla:

„Beníku, pod!“

„Jo hned, Helenko,“ řekl Benno a sklapl noty. Fonda vstal a řekl:

„Tak dost. Jakmile to pude, kuci, tak dem hrát do lázní.“

„Užs to vyjednal?“ zeptal se Harýk.

„Jo. Mědílek už vyčistil parket na zahradě, tak začnem zrovna hrát.“

„Fajn, chlapi. Budou prachy,“ řekl Venca.

„To budou. Móře,“ řekl Harýk a uložil kytaru do pouzdra. Vstal jsem a odšrouboval jsem hořejšek saxofonu. Pak jsem ho naklonil na tu stranu, kde nejsou dole na korpusu klapky, a vylil jsem obsah na podlahu. Bylo toho tam hodně a to mě uspokojilo. Hodil jsem do korpusu závaží čistítka a elegantně jsem převrátil tenora v ruce. Závaží vypadlo úzkým koncem a já zažil blahý pocit, když jsem pomalu vytáh čistíč saxofonem vzhůru. Potom jsem tělo saxofonu uložil do kufru, vzal jsem hlavici, vytáh jsem ji z náústku a vyčistil jsem ji drátem. Odšrouboval jsem plátek, osušil jsem ho a vytřel jsem bakelitový mundštyk. Pak jsem to všechno dal do kufru, zamkl to a oblékl jsem si kabát. Všichni už byli hotoví. Se saxofonem bylo vždycky nejvíc práce. Šel jsem ke starému Wintrovi a odbyl jsem si placení. Měl jsem jenom malé pivo. Starý Wintř stál s ospalýma očima za nálevním pultem a dal mi zpátky na padesátifynek. Připomnělo mi to revoluci. „Dobrou noc,“ řekl jsem za ostatními do květnové noci. Byla teplá a hvězdnatá, a jak jsem vyšel ze světla, byl jsem trochu oslepen a viděl jsem ze začátku jen tmavé siluety na šedobílém černavém pozadí nočního oparu, který visel ve vzduchu nad městem v údolí. Na druhé straně z něho dosud zářila okna zámku. Ignorovali zatemnění. Černé postavy před Portíkem se loučily. „Ahoj,“ řekl jsem a připojil jsem se k malé tlusté postavě a k ženské siluetě Heleny. Ostatní šli nalevo k nemocnici, jenom my jsme šli dolů k lesu

a kolem pivováru a přes most za řeku, kde měli Bennovic vilu. Bylo ticho. Naše kroky klapaly v trojitém rytmu o dláždění, mlčeli jsme. To ticho bylo jako před bouří. Ale to proto, že jsem věděl, co asi přijde. Jinak to bylo obyčejné ticho. Šli jsme kolem vily doktora Strasse, kde byli teď němečtí oficiři. Hlavní vrata byla otevřená a možná že už Němci zmizeli. Jako vždycky. Ti důležití se zdejchli a ti chudáci vojáci byli v tom. Z hotelu na náměstí udělali špitál pro mančaft a tam leželi a belhali se ranění, celí zavšivení a rozhnisaní a nemocní. Ale pan regierungskommissar Kühn už tam nebyl. Ten tam měl dřív, ještě donedávna, apartmá o pěti pokojích. A teď byl bůhvíkdě. Celou agendu nechal plavat. Město bylo bez regierungskommissara. Ranění soldáti z wehrmachtu beznadějně trčeli v Kühlově apartmá. Přenechal ho velkomyslně pro raněné. Všude bylo ticho. Lidé byli zalezlí doma a čekali. Obyčejné ticho. To jenom to, že jsem věděl, co už hodně brzo přijde, dělalo z toho ticha ticho před bouří. Došli jsme k pivováru a zahnuli jsme vlevo dolů k mostu. Klenul se mírným obloukem přes řeku a vypouklé dláždění na něm se bělalo. Za ním pokračovala silnice rovně k nádraží a u závor svítila červená světla. Na fosforeskující obloze se rýsoval obrovský komín teplárny.

„Počkejte, kluci,“ řekla Helena a zastavila se. Zůstali jsme stát uprostřed mostu. Helena se opřela o zábradlí a my jsme se opřeli z obou stran vedle ní. Pohlédl jsem dolů. Pod námi tekla klidná řeka a bylo cítit, jak se černá hladina neslyšně pohybuje. Les napravo byl nízký a temný a stromy na břehu namáčely převislé větve ve vodě. Bylo ticho. Napnul jsem uši, ale neslyšel jsem nic. Když člověk dal pozor, mohl slyšet i střelbu z fronty. Na Černé hoře bylo někdy slyšet i těžké kulometry. Ale teď jsem neslyšel nic. Jen ticho. A to úplně neslyšné a podvědomé šumění řeky pod mostem. Benno vzdychl.

„Ach jo,“ řekl a plivl z mostu do vody. Velká bílá slina letěla dolů jako sebevražedkyně v bílém závoji a pleskla o hladinu.

„Copak, Beníku,“ řekla Helena.

„Je mi blbě. Mám horečku.“

„Ukaž,“ sáhla mu na čelo. „Nemáš.“

„Mám.“

„Nemáš. To si zas něco vymejšíš.“

„Ba ne, mám. To mám z lágru.“

„Tak pojď. Pudeš si lehnout, jo?“

„Počkej,“ řekl Benno a chvíli mlčel. „Mně je nějak blbě a smutno.“

„Ale proč, Beníku. Vždyť už bude brzo všechno v pořádku.“

„Nojo. Já vim. Ale mně je stejně smutno.“

Helena neřekla nic, jenom vzala Benna za ruku. Stál jsem vedle nich a najednou mi bylo, jako kdyby tu vedle sebe stáli jenom dva lidé. Ach, já věděl, proč je Bennovi smutno. Mně taky bylo. Ještě před deseti minutami ne, ale teď mně bylo smutno. Ne nějak nehezky smutno jako možná Bennovi, protože ten měl za sebou koncentrák a v něm polovinu příbuzenstva mrtvou, ale smutno tak, z té řeky a z těch Němčíků s ovázanýma kebulema v hotelu a z té už zbytečné fronty, která se blížila, a z lesa a z hvězdiček a ze všeho. A z Ireny. Hlavně z Ireny. A z toho, že se teď najednou končilo něco velkého a dlouhého, šest let dlouhého, co už nikdy nebude. Pohlédl jsem na Irenin dům, stojící na druhém břehu řeky. Skrze listí stromu, který rostl před domem, jsem viděl její okno a za ním bylo světlo. Asi četla nebo se líbali se Zdeňkem. Dostal jsem velkou chuť se taky líbat. A bylo mi smutno. Vedle mě si Benno s Helenou něco broukali a já stál u nich, sám a zesmutnělý a docela jasně si vědomý svojí samoty. A co. Sakra. Možná že mi nikdo nerozumí, a proto jsem sám. Možná že ani nikoho nemůžu doopravdy milovat. Tak zblble jako Benno Helenu. Vzpomínal jsem na ně na všechny, na Věrku a Evu a Jarku a Irenu, a bylo mi, jako bych je vůbec ani nikdy nebyl miloval. Zapomněl jsem na to, jaké to bylo, když jsem je miloval. Všechno, co jsem si pamatoval, byly všelijaké nepříjemnosti a nesnáze a trapné pocity. Nic víc. Snad jsem na to nebyl udělán. Byl bych rád věděl, jestli je na světě aspoň jedna holka, po které by mi nezůstalo tohle. Aspoň jedna. Měl jsem saxofon a vyznamenání z oktávy a vlivného tatíčka. Všichni si mysleli, že jsem spokojený a že se mám dobře. A já nebyl. Měl jsem veliký úspěch u starších dam. Kecal jsem s nima na čajích o politice. Ach, já kecal. A byl jsem hrozně dospělý a rozumný na svůj věk. A doma jsem psal sentimentální závěti pro Irenu a chtělo se mi

ji milovat a dost dlouho jsem se udržel při tom pocitu lásky k Ireně. Ale pořád ne. A potom mi bylo smutno. Snad by bylo opravdu lepší, kdybych v té revoluci zhebnul. Udělal jsem si v ústech velikou slinu a naklonil jsem se přes zábradlí. Vypustil jsem pomalu slinu z úst a díval jsem se za ní. Padala rovně, protože nebyl žádný vítr. Rychle se zmenšovala a zmizela ve tmě. Bylo slyšet jen slabé plesknutí. Řeka dole tekla tiše a stejnoměrně. Pohlédl jsem na ty dva vedle. Drželi se kolem pasu, měli hlavy u sebe a dívali se do řeky. Najednou jsem byl nad nima. A byl jsem nad nima. Notak. Co mají. S jejich držením a mručením a otravováním jeden druhého. Já jsem byl sám a volný. Já jsem byl nádherně sám. A blížila se revoluce a já se těšil. A pak odejdu. Do Prahy a za hranice a kdovíkam. Ale zas se to ve mně zhroutilo. K čemu odejít. A co kde dělat. Žít. Ano, prostě žít. Dívat se na věci a jíst a milovat se s holkama. Ano. Konečně, ano. Konečně, proč ne. Bylo to dost zajímavé, žít. Bylo to lepší než zhebnout v revoluci. Řeka šuměla a bylo teplo a tma. Narovnal jsem se.

„Ájo,“ řekl jsem. „Tak pudem, ne?“

„Jo,“ řekl Benno a vykročili jsme. Naše kroky se zas rozklapaly tmou. Jak jsme šli kolem Okresního domu, odráželo se to klapání ještě o průčelí.

„Přijdeš zejtra?“ zeptal se mě Benno.

„Já nevím. Podle toho.“

„Myslíš, že už něco praskne?“

„Já nevím. Možný to je.“

„Poslyš, co ty vlastně víš?“

„Ale nic.“

„Neblbni. Tak mně to řekni.“

„Ale dyž — to je těžký.“

„Pověz nám to, Danny,“ řekla Helena.

„Ale já vážně nic nevím.“

„A cos to teda říkal vo tom rádiu?“

„Vo jakym?“

„No vo tom, že má přestat hrát Praha.“

„Ale no — to sem tak něco zaslech.“

„A co?“
„No, že má prostě přestat vysílat Praha, a to má být znamení, že něco má začnout.“
„Kde? Tady taky?“
„Já nevím. Snad jen v Praze. Já nevím.“
„A kdo ti to řek?“
„Jeden kuk, prostě.“
„Poslyš, já mám vítr, že ty kuci začnou s nějakou blbostí.“
„Jak myslíš?“
„To sou tydle kuci, vid'? Ten Skočdopole a Vahař a Perlík a Benda a ty kuci, že?“
„To já nevím. No, možná že něco maj.“
„Nekecej, ty vo tom přece víš.“
„Nevím. Čestný slovo.“
„Dyť pořád chodíš s tím Skočdopolem.“
„No chodim, ale von mi nic neříká.“
„Ale vo něčem víš.“
„Nevím. Voni něco kuci maj, ale Přema se k ničemu nemá, aby mi něco řek, tak já to z něj nechci tahat, dyž mi to sám nechce říct, že.“
„Ale něco províst chtěj.“
„Snad. Ale já nevím.“
„To sou idioti. Takovýhle krávy budou blbnout, hovno udělaj, naštvou Němce a všichni to vodserem.“
„Beníku!“ řekla tiše Helena.
„Ale je to pravda. Náš fotr taky. Blbci. Plánujou s doktorem Šabatou a se starym Čemelíkem převrat.“
„Se Šabatou?“
„Jo.“
„A kdo v tom eště je?“
„No já nevím přesně. Major Weiss a továrník Krocan a Jirka Krocanů a doktor Bohadlo a takoví lidi.“
„To sem teda na to zvěďavej.“
„Já teda ne. Já jen doufám, že s tím počkaj, až budou Němci pryč.“
„Jen jestli komunisti počkaj,“ řekl jsem. Benno strnul.

„Tak ty přece něco víš.“
„Ale nevim.“
„A co víš vo komunistech?“
„Nic. Jenom vim, že se na něco taky chystaj.“
„A Skočdopole a ty sou u nich?“
„U komunistů?“
„Jo.“
„Ne.“
„Tak co ty to maj?“
„Ale ty maj něco jinýho. Ty sou napojený asi na Londýn nebo co.“
„A jak — v jakym poměru sou ke komunistum?“
„Já nevim.“
„No, spolupracujou s nima, nebo se s nima hádaj?“
„Já nevim. Já jen vim, že to voba dělaj na vlastní pěst. Jak komunisti, tak tyhle.“
„A komunisti maji svý instrukce?“
„No asi.“
„Tak to sme v tom.“
„Co?“
„To se v tom vezem. Ponivač komunisti budou chtít dělat revoluci a my si to vodserem.“
„Ale prosim tě, neboj se.“
„Já se nebojim. Ale sem votrávanej.“
„Beníku, nehádej se!“ řekla Helena.
„Dyť my se nehádáme,“ řekl jsem.
„Jo ne. A Beník je už zas sprostěj.“
„Ale nezlob se na něj, Heleno. V týhle době sme všichni sprostý. To sou nervy.“
„Jo, nervy.“
„To se máme na co těšit,“ řekl Benno. „Dyž to nezvoraj naši fotři, tak to zvoraj skočdopolovci, a dyž to nezvoraj ty, tak to určitě zvoraj komunisti. V každym případě se máme na co těšit.“
„Benno, di si lehnout a vyspi se,“ řekl jsem. Chápal jsem ho a mělo by mně ho být líto, jenže jsem žádnou lítost nemohl pocítit. Věděl

jsem, že byl v koncentráku, a že se proto má proč bát každého strřízení a smrti a tak. On ji viděl, a já celkem ne. Tak jsem se choval, jak bysem se měl chovat, kdyby mi ho bylo líto. Respektoval jsem jeho nervy.

„Ano, Beníku,“ řekla Helena. „Poď, pudeš spát. Už seš vospalej.“

„Já stejně neusnu.“

„Usneš. Dám ti prášek a budeš spát.“

„Já sem tak nasranej.“

„Beníku! Už zase mluvíš sprostě.“

„Vážně, Helenko. Člověk nemá chvíli klidu, a teď ty blbci eště všechno zkoněj.“

„Ale, Benno, nic se nestane. Dyť se na nic nezmůžou,“ řekl jsem.

„Dyby Pámbu dal a na nic se nezmohli.“

„Uřčitě. Neměj strach. Dyť je znám.“

„Idioti.“

„Nojo.“

„Tak dem,“ řekl najednou Benno prudce. „Tě noha.“

„Dobrou noc. A vyspi se,“ řekl jsem.

„Dobrou noc, Danny,“ řekla Helena.

„Dobrou noc.“

Obrátili se a spěchali kolem Okresního domu k Mánesovic vile. Drželi se pod pažďí a spěchali. Díval jsem se za nima. Mánesovic vila stála v zahradě a zasklená hala zářila přepychově do noci. Taky ignorovali zatemnění. Věděl jsem, že tam sedí Evka a paní Mánesová a pan Mánes a zažívají. Po stěnách tam bylo plno prima obrazů a na podlaze perské koberce. A všichni měli svoje pokoje. Benno a Evka a všichni. Byla to ohromná dvoupatrová vila s halou a verandou a salónelem a s hudebními pokojema s palmama. Tak pan Mánes export import dělal taky revoluci. Kromě svých kšeftů uznával jenom Freuda. A uměl si žít. Říkal, že je liberál. Byl árijec, ale vypadal jako Žid. Jeho paní byla laskavá a štědrá. Byla Židovka a měli moc hezkou dceru. Díval jsem se za dvojicí, až mi zmizeli za zahradní bránou. Pak jsem se otočil a vykročil jsem k nádraží.

Šel jsem teď sám po chodníku, všude bylo liduprázdno. Nalevo ležel tiše park a byl bych vzal jed na to, že tam dnes nikdo není,

ačkoliv je taková noc. Všichni se chystali, rodinky s dceruškama, aby zalezli do sklepů a přežili to. Měli stejně všichni v hlavách všelijaké představy. O Rusácích a znásilňování a tak. To dělal Goebbels. Nahlas a u hokynářů se z toho dělala psina, ale mezi náma z toho byl strach. Tak se všelijak připravovali a pro jistotu šli ze starých povlaků rudé prapory. Tatíci komplotovali v kancelářích a kluci se spikávali v hospodách a v zadních pokojích. A snili o hrdinství. Určitě taky jako já.

Šel jsem kolem bloku činžovních domů, který se táhl k nádraží. V posledním z těch domů bydlela Dagmar Dreslerová, moje útočiště v nouzi. Asi v sextě jsem ji miloval a pak už jsem ji nemiloval. Byla ale hezká a bylo nepříjemné pomyslet si, že mě už třeba taky nemiluje. Proto jsem vždycky občas, když mně bylo nějak blbě z Ireny, navštěvoval Dagmar a vyznával jí lásku a ujišťoval ji o své lásce, aby mě taky ujišťovala. A pak, taky mně jí bylo trochu líto, že už ji nemiluju. Tenkrát jsem ji hrozně ranil, když jsem se s ní rozešel. Ona pak začala chodit s Frantou Kočandrovým, ale ten ji určitě otravoval. A ona otravovala život Roštovi Pittermanovi, který miloval ji a na kterého zas ona kašlala. Kdykoliv se mi zachtělo, byla ochotna Kočandroleho se mnou podvádět, ale já jsem toho moc nevyužíval, protože jsem měl výčitky svědomí. Ne z toho, že podvádím Frantu, ale z toho, že do toho Dagmaru tak tahám a přivádím ji do duševních trablů a nesnází a provádím s ní všelijaké věci, které mně s ní byly už vlastně docela lhostejné. Jenže já neměl to srdce ji zklamat, když o to tak stála. Bylo mně jí líto, tak jsem jí tu radost dělal. Většinou jako povinnost, ale někdy se mi to zas hodilo. Někdy byla Dagmara útočiště, když jsem dokázal cítit se blbě z Ireny, a to jsem většinou nedokázal. Bylo to vzácné, když mi bylo opravdu blbě. Potom jsem chodil k Dagmaře, abych tomu pocitu dal pozadí, že se jako utěšuju, a utěšoval jsem se s ní, jak jen jsem mohl, jen abych si ten pocit hodně dlouho udržel. Dnes bylo v Dagmařině pokoji tma. Asi už spala se svou nešťastnou láskou ke mně a bylo jí sakra dobře. Mohla být ráda, že ji má. Byl bych rád, kdybych ji mohl mít. Vlastně jsem ale byl dost spokojen, teď. Cítil jsem trochu únavu, kufr se saxofonem byl těžký, a těšil jsem se na postel. To bylo taky dobré, být unaven. Nebo mít

hlad. Nebo být zavřen v Mesršmitce, tak čtvrt hodiny před padla. Šel jsem přes koleje a podíval jsem se na nádraží. Vlaky už nejezdily. Na vedlejší koleji stála řada dobytčích vagónů, přestavěných, aby se v nich dalo bydlet. Byl to muniční vlak a hlídalo ho pár vlasovců s automatama. Zamrzl tady, protože koleje do Německa byly vytrhané. Viděl jsem postavu s ohrnutým límcem, jak se pomalu šourá podél vagónů. Přes rameno jí visel automat na řemeni a pod nosem jí svítila drobná svatojánská muška cigarety. Přehodil jsem si saxofon do druhé ruky a zabočil jsem nalevo na Jiráskovu třídu. Mesršmitka vedle ležela ve tmě a v tichu. Skleněná střecha nad montážní halou zrcadlila jen hvězdičky. Nesvítila pod ní už ani bezpečnostní lampička. Modře natřená skla se leskla proti hvězdnatému nebi. Taky jsem tady strávil spoustu času. Půldruhého roku dřiny a otravy. Hlavně otravy, protože dřinu jsem nepěstoval. Teď se mi na to vzpomínalo docela dobře. Na kluky a na pneumatická kladiva a na chladně duralové kostry a na werkšucáky a hajzly a svářovny a Němce a na to všecko. Přešel jsem po můstku přes potok a zapadl jsem na Jiráskovu třídu. Byla úzká, vysoká a liduprázdná. Šel jsem rychle. Moje kroky se rytmicky ozývaly po dláždění. U továrníka Krocana svítili. A naproti u Kaldounů taky. Továrníci chystali osvobození. A u Kaldounů bydlel policejní velitel Řimbálník s bílými rukavicema. Město bylo v dobrých rukou. Mohlo být klidné.

Došel jsem k našemu baráku a vytáh jsem z kapsy klíč. Ještě jsem se ze zvyku podíval na oblohu a pak na siluetu zámku. Už tam byla tma, jen hvězdičky svítily. Vlezl jsem do výklenku a nahmatal jsem klíčovou dirku. Strčil jsem do ní klíč a odemknul jsem. Nerozsvítil jsem světlo. Chodil jsem vždycky potmě. Bylo to tak příjemnější. Dalo se snít a člověk už po schodech skoro usínal. Cítil jsem se příjemně unaven. Jednu ruku jsem posunoval po zábradlí na schodišti a v druhé jsem táhl saxofon. V prvním poschodí byla tma. V druhém svítili za dveřma. Vylezl jsem až k naší pavlači a zachtělo se mi podívat se ještě ven. Položil jsem saxofon na zem a otevřel jsem dveře na pavlač. Vstoupil jsem na ni a opřel jsem se o železné zábradlí. Bylo tenké a měl jsem vždycky příjemně nebezpečný pocit nejistoty, když jsem

se o ně opřel. Visel jsem ve vzduchu nad městem. Jak jsem se opřel o zábradlí, pavlač zmizela a já trčel volně ve vzduchu. Dole pode mnou byl dvůr. Podíval jsem se dolů a uviděl jsem psa Bonzu, jak se na mě nahoru dívá. Zamňoukal jsem. Bonza se rozštěkal. Hleděl na mě a nevěděl, na čem je. Štěkal nedůvěřivě a vyzývavě. Sáhl jsem do kapsy a nahmatal jsem zbytek rohlíku od svačiny. Hodil jsem ho dolů Bonzovi. Bylo slyšet tupý úder, jak rohlík dopadl na betonový chodníček. Bonza hned zmlkl. Zvedl jsem hlavu a podíval jsem se na město. Leželo v údolí, tmavé a tiché, věž československého kostela se vyťahovala nad vilky na jeho okraji a jenom sem tam zářilo osamělé okno. V Port Arthuru ještě svítili. Představil jsem si starého Wintra s jeho ospalýma očima za pultem. Sedí a vedle něj kape pípa, pomalu a pravidelně. A už je čtvrt na dvanáct. Nedovedl jsem si představit takový život. Prosedět každý den a většinu noci u pípy. Možná že ani nechodil spát do postele. Bylo to neuvěřitelné. Zezdola zas zaštěkal Bonza. Sáhl jsem do kapsy a nahmatal jsem krabičku s ústními pastilkama, které jsem občas cucal kvůli dýchání. Vytáhl jsem jednu a hodil jsem ji Bonzovi. Bonza zmlkl a bylo slyšet, jak ji hledá. Zase jsem pohlédl na město. Za ním, na úpatí kopců, začínal les a z něho rostl holý vrcholek Černé hory s chatou nahoře. Teď byla tmavá. Vzpomněl jsem si na nedělní odpoledne, která jsme tam za války probili při kartách a čaji a biliáru. To už bylo pryč. To už bylo všechno pryč. Teď začínalo něco nového. Zvrátil jsem hlavu nazad a uviděl jsem širokou, vypouklou oblohu s hvězdama. Mléčná dráha se táhla napříč přes ni a nehýbala se. Nad městem viselo šumivé jarní ticho. Nevypadalo to na revoluci. Ale revoluce měla být. A musela být. Mnoho lidí mělo zájem o revoluci. A mnoho pánů mělo na ní zájem. A mnoho pánů se potřebovalo očistit. Revoluce byla moc prospěšná. Už jsem viděl, jak pan Macháček bude psát: Historie kostelecké revoluce. Váženému panu dr. Šabatovi, okresnímu hejtmánovi v Kostelci, v úctě oddaný autor, a vydal B. Minařík, knihkupec v Kostelci. To napíše a rozprodá a pánové Kaldounové a Krocánové a Moutelíkové si to postavějí do knihoven vedle sebraných spisů Mistra Aloisa Jiráska a vedle Sborníku k devadesátým narozeninám pana Josefa

Šerponě-Domanína, českého velkopřumyslníka. A budou si v tom číst, ale většinou jenom ty odstavce, kde bude o nich. A o nich tam bude, o všech. Pan Macháček nezapomene na nikoho. Pan továrník Kaldoun ochotně uvolnil svoje skladiště, kde byla zřízena nouzová ošetrovna, napíše. A pí Krocanová s pí Moutelíkovou vařily polévku pro partyzány. Pan Macháček všechno napíše. Všechno podrobně a podle pravdy, aby se to zachovalo potomstvu. Jak pí Krocanová vařila polívku partyzánům. Ostatně, bude to dobré, když se to zachová potomstvu. Aspoň se potomstvo bude mít čím bavit.

Ze zdola se opět rozštěkal Bonza. Už mě to otrávil. Blbče, řekl jsem, jen žrát a žrát a žrát. Otočil jsem se a odešel jsem z pavlače. Zavřel jsem dveře, sebral jsem saxofon a vystoupil jsem po posledních schodech k bytu. Za dveřmi byla tma. Odemkl jsem a vstoupil jsem dovnitř. V předsíni jsem nerozsvítil, abych nevzbudil otce a maminku. Ale maminka určitě stejně nespí. Vždycky čekala, až přijdu, pak teprv usnula. A ani pak často ne. Maminka měla vysoký krevní tlak a trpěla nespavostí. Bylo mi jí líto. Jednou, když jsem omylem spáchal v továrně sabotáž a dostal jsem strach, že mě lízne gestapo, uvědomil jsem si najednou, že ji mám rád. Byl to jediný člověk, kterého jsem měl opravdu rád. Jinak jsem si lásku vždycky nějak spíš dělal, ale maminku jsem měl rád. Jenže, měl jsem ji pořád, a tak jsem na ni často zapomínal. Z ložnice jsem slyšel otcovo oddychování. Pověsil jsem klobouk na věšák a podíval jsem se do temného zrcadla. Spatřil jsem v něm svou siluetu. Vždycky jsem se do něho díval, když jsem přicházel v noci domů. Někdy, když jsem rozsvítil, vypadal jsem v tom zrcadle krásně a ušlechtilě. To bylo tím, jak na mě dopadalo světlo lampy seshora. Měl jsem podlouhlý obličej a propadlé tváře, ale ne moc, a rovný nos a oči se stíny kolem a hezká ústa. Představoval jsem se na filmovém plátně. S Judy Garlandovou. Jenže to už bylo dávno. Teď už jsem si to nepředstavoval. Jenom ten zvyk mi zbyl, koukat se v noci do zrcadla. Odešel jsem tiše po koberci do svého pokoje. Zavřel jsem za sebou dveře a postavil jsem saxofon na zem. Pak jsem šmátral rukama před sebou, až jsem nahmatal pianino. Na něm stála Irenina fotka. Předtím tu stála Věřčina fotka

a předtím Luciina. A předtím fotka Dagmar Dreslerové. Musel jsem mít vždycky něčí fotku na pianě. Ucítil jsem chladný kov lampy a otočil jsem vypínačem. Po pokoji se rozlilo vyblité světlo. To bylo tím, že jsem měl v lampičce dvěstědvacítku a v našem domě byl jen stovceti voltový proud. Měl jsem dojem, že se světlo nemůže pořádně po pokoji rozlít. Skříň a stůl u rádia byly už skoro ve tmě. Otočil jsem se k posteli. Byla rozestlaná a na prostěradle leželo pečlivě složené pyžamo. To maminka. Strčil jsem saxofon pod postel a sedl jsem si na ni. Cítil jsem se unaven. Stáhl jsem boty, nohu o nohu, rozvázal jsem kravatu a svlékl jsem košili. Pak jsem stáhl najednou kalhoty, spodky a punčochy. Seděl jsem na posteli nahý. Bylo to příjemné. Položil jsem se naznak na postel a dal jsem nohy na peřinu, přehozenou přes pelest. Ležel jsem nahý a polštář i prostěradlo mě příjemně chladily na zádech. Prohlížel jsem se. Takhle nahý jsem se sám sobě líbil. Byl jsem docela hezký, nahý. Měl jsem souměrné tělo a hrudník a úzké boky. Když vedle mě nestál nějaký atlet, takže nebylo měřítko, vypadal jsem docela řecky. Jak na mě zezadu svítila lampa, udělal se mi na kyčlích stín, a měl jsem najednou to ostré nasazení v kyčlích a tříselech, jako je na Praxitelově Doryforovi, či jak se jmenuje ta socha. Vždycky mně to připadalo nerealistické, a teď jsem to měl na sobě. Zdvihl jsem jednu nohu a protáhl jsem se. Únava byla zas příjemná. Ještě jsem chvíli ležel. Pak jsem se posadil a oblékl jsem si kabátek od pyžama a kalhoty. Zhasl jsem lampičku a shrnul jsem na sebe peřinu. Všechno se uklidnilo. Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, řekl jsem v duchu a začal jsem se modlit. Pane Bože, dej, abych získal Irenu a aby si mě Irena vzala a abych s ní mohl dlouho a šťastně žít. Za to se modlím, Pane Bože, hlavně a nade všechno za to se modlím. Otče náš, odříkával jsem a myslel jsem na Benna a na Helenu a na Kaldouna a na Macháčka a na Wintra a na Bonzu a na revoluci a tak na všechno, a pak jsem si uvědomil, že se nemodlím zbožně, i říkal jsem ještě jednou otčenáš a snažil jsem se myslet na Boha, ale nemohl jsem na něj myslet jinak, než že jsem si ho představoval, jak sedí na trůně v košili a má vousy. A pak jsem se modlil zdrávas, a to bylo lepší, protože Panenku Marii

jsem si představoval hodně hezkou a sladkou až do polovice, až do Ježíš, to jsem se v duchu uklonil, a pak jsem si představoval Panenku Marii s Irenou, jak stojí před ní v bílé říze s lilií v ruce a usmívá se na mě. Když jsem skončil, řekl jsem ještě jednou Pane Bože, dej, ať získám Irenu, a pokřičoval jsem se. Ulevilo se mi. Tuhle povinnost jsem měl za sebou. Teď jsem mohl volně myslet. Chtěl jsem myslet na Irenu. A jak to bude s ní. Myslel jsem na sebe, jak spím v posteli a vedle mě spí Irena. Pořád jsme spali a já jsem pořád chtěl otevřít oči a říct jí Ireno, a ona by řekla Copak? a já bych řekl Ireno, víš — a dál jsem už nevěděl, co řeknu, a jenom jsme oba pořád spali a já pořád čekal, až to řeknu, ale neřekl jsem to vůbec.